

tillsammans med Food and Agriculture Organization (FAO) och International Atomic Energy Agency (IAEA), arbeta fram detta samlade dokument, som kan vara till nytta för alla som arbetar inom områden där spårämns betydelse för nutrition och hälsa är av intresse. •

Dokumenterad cancerprevention

Joan Austoker. **Cancer prevention in primary care.** 181 sidor. London: BMJ Publishing Group, 1995. Pris ca 295 kr. ISBN 0-7279-0825-1.

Recensent: distriktsläkare Bengt Järhult, Hälsökällan, Kyrkhult/Olofström.

Även om en del vetenskapliga tvister förts under senaste åren vad gäller värdet av screening och även om folkhälsoarbetet gått på tvärs med 90-talets politiska klimat, gäller följande:

Nära en halv miljon europeiska allmänläkare har en nyckelroll i cancerpreventionen och i utbildningen av patienter och personal för det cancerförebyggande arbetet.

Svenska allmänläkare har under sistlidna år fått sig tillsänd en särskild utgåva av europeiska kodexen mot cancer. Den svenske representanten Lars H Lindholm har där också förtjänstfullt satt in vårt lands primärvårdsinsatser i ett EUperspektiv. Broschyren stimulerar säkert många att söka ytterligare kunskap.

Rekommenderas för fördjupningsstudier

För den som vill fördjupa sig i cancerprevention, särskilt i primärvården, rekommenderas Austockers bok.

Den beskriver rökning och cancer, rökstopp, effekter av minskad alkoholkonsumtion, kost och cancer, melanom och screening av olika cancerformer såsom bröst-, ovarial-, prostata- och kolorektalcancer.

Boken är anpassad för engelska familjeläkare, där ett mer individualistiskt praktikperspektiv finns, men läses med behållning i vetskap om att svensk allmänmedicin har en ytterligare potential genom sitt, om än otillräckliga, samhällsengagemang – i t ex häl-

NYA BÖCKER

soråd eller partssammansatta kommunala grupper.

Pedagogisk finess

Boken ger ett gott vetenskapligt underlag för bedömning av när preventiva insatser är befogade. Råden om kostinformation är möjligen något mer försiktiga än svenska rekommendationer. Annars är avgränsningen vad som bör tas upp på mottagningen med patienten och vilka screeningprogram som kan försvaras vetenskapligt i god överensstämmelse med svensk tradition. Boken är utformad med pedagogisk finess och har en omfattande litteraturlista.

I tider när samhällsekonomin sviktar och den lilla strimman prevention i svensk sjukvård har blivit slagträ i kampen om resurserna, kanske det behövs sägas. Mycket av det cancerförebyggande arbetet är väldokumenterat! •

Alltför amerikanskt om obstetriskt ultraljud

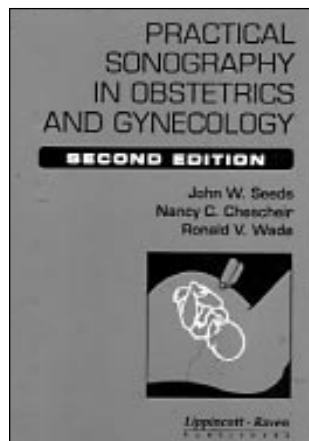
John W Seeds, Nancy C Chescheir, Ronald V Wade, eds. **Practical sonography in obstetrics and gynecology.** 2 ed. 308 sidor. New York: Lippincott-Raven, 1996. Pris \$ 74.75. ISBN 0-7817-0335-2.

Recensent: docent Liv Valentin, institutionen för obstetrik och gynekologi, Universitetssjukhuset MAS, Malmö.

Detta är en liten och behändig bok, som nästan får plats i fickan på läkarrocken. Den innehåller ett inledande kapitel om ultraljudsfysik, sex kapitel om gynekologisk ultraljudsdiagnostik, elva kapitel om obstetriskt ultraljudsdiagnostik, ett kapitel med synpunkter på hur ultraljudsundersökningen bör utnyttjas och ett kapitel som tar upp juridiska aspekter på obstetrisk och gynekologisk ultraljudsundersökning. Bokens vetenskapliga kvalitet och aktualitet är acceptabla.

Enkelhet bokens styrka och svaghet

Boken kännetecknas av ex-

trem enkelhet och ett praktiskt synsätt. Den är starkt präglad av amerikanska förhållanden.

Bokens enkelhet är både dess styrka och svaghet. Framställningen är koncis, i det närmaste avskalad på detaljer. Detta gör att texten blir lättfattlig. Läsaren behöver inte bekymra sig om att sälla ut väsentlig information i texten. Det har författarna redan gjort.

Författarnas strävan att framställa fakta på ett så enkelt sätt som möjligt leder emellertid ibland till att faktaframställningen gränsar till att vara felaktig. Ett exempel på detta är att författarna definierar »false positive rate» som den del av en screenad population som har ett positivt resultat av ett screening-test. Detta påstående är korrekt ur praktisk synvinkel men definitionsmässigt felaktigt.

Amerikansk prägel

Att boken är starkt präglad av amerikanska förhållanden visar sig bl a i att man ägnar två kapitel åt att diskutera hur man ska hantera ett obstetriskt problem när man inte känner till gestationsåldern. I Sverige är – tack och lov – så gott som alla graviditeter daterade genom en ultraljudsundersökning i tidig graviditet, och svenska obstetrikare är i stort sett förskonade från de problem som en osäker datering av en graviditet kan innebära.

Att boken är skriven för amerikanska förhållanden visar sig också i att författarna ägnar ett helt kapitel åt hur man kan undvika att bli stämd för felaktigheter begångna i samband med obstetrisk och gynekologisk ultraljudsundersökning. Dessutom kommenteras i snart sagt varje kapitel juridis-

ka konsekvenser av ultraljudsundersökningen.

Bokens amerikanska prägel understryks också av att författarna i huvudsak använt sig av amerikanska referenser och givetvis också av amerikanska definitioner på olika begrepp (således definieras intrauterin tillväxthämning som en födelsevikt under tionde percentilen).

Bra om fetala missbildningar

Bokens största förtjänst är kapitlen om fetala missbildningar. Bara det viktigaste vid varje missbildning tas upp, vilket i hög grad underlättar för läsaren. I stora textböcker om fetala missbildningar kan det många gånger vara svårt att extrahera vad som egentligen är väsentlig information. Framställningarna i de gynekologiska kapitlen är däremot så minimalistiska att läsaren knappast får ut någonting av dem.

Svensk målgrupp saknas

Boken är sannolikt avsedd för amerikanska privatpraktiserande gynekologer. Det är svårt att hitta en lämplig svensk målgrupp. Det skulle i så fall vara nybörjare i obstetrisk ultraljudsdiagnostik, som här får en kortfattad, praktiskt vinklad och lättläst introduktion i ämnet obstetrisk ultraljudsundersökning.

Ett lämpligare alternativ för denna målgrupp är emellertid andra upplagan av »Obstetric ultrasound. How? Why? When?» av P Chudleigh och J M Pearce. (Edinburgh: Churchill Livingstone, 1992). Den som vill lära sig mer om gynekologisk ultraljudsdiagnostik bör välja boken »Transvaginal ultrasound», M G Dodson, ed. (New York: Churchill Livingstone, 1995). •

Adressera korrespondens om nya böcker och recensioner till:

Bokredaktionen, Läkartidningen, Box 5603, 114 86 Stockholm.